

20. Systemisk kognitiv medling

Kunskapsdokumentets innehåll

Kunskapsdokumentet inleds med en orientering av systemisk kognitiv medling. Därefter ges en introduktion till systemisk kognitiv medling och de principer som kännetecknar medlingsmodellen. Särskilt fokus läggs på det praktiska genomförandet, och olika interventioner såsom frågetyper.

Systemisk kognitiv medling i ett sammanhang

Medling har, liksom andra metoder för samtal, utvecklats genom åren. Facilitativ medling¹ utvecklades under 1970-talet, avtalsorienterad och systemisk kognitiv medling utvecklades båda under 1980-talet, transformativ medling och humanistisk medling under 1990-talet och den narrativa medlingen under 2000-talet. (Se även kunskapsdokumentet om transformativ medling.) Systemisk kognitiv medling kan ses som en utveckling av den faciliterande medlingen.² Nedan en schematisk bild av de olika medlingsmodellerna:

Modellens namn	Den ursprungliga modellen	Avtalsfokuserad	Systemisk kognitiv	Transformativ	Humanistisk	Narrativ
Lansering	1970-tal	1980-tal	1980-tal	1990-tal	1990-tal	2000-tal
Teori		Fisher, Ury	Haynes, Milanopsykiatriker	Bush, Folger	Umbreit	Winslade, Monk
Huvudmål, nyckelbegrepp	Avtal efter process som tar känslor på allvar	”Vinna/vinna” och enighet om plan för framtiden	Problemlösning	Myndiggörande och erkännande	Dialog, förståelse	Dekonstruktion och konstruktion av livshistoria
Tonvikt på identifiering av känslor	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja
Tonvikt på att skapa gemensamt avtal och plan	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja/nej	Nej/ja
Tonvikt på att förbättra relationen	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja
Följer fasta faser	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja
Tonvikt på facilitering	Ja	Nej	Nej/ja	Ja	Ja	Ja
Separata möten	Nej	Ja	Ja/nej	Nej	Ja	Nej

Hareide, 2006, s 303

¹ Även kallad den ursprungliga modellen, fokuserar på att underlätta parternas kommunikation.

² Boserup H. (2014)

Metodutveckling för att bättre kunna integrera de olika modellerna har skett under 2000-talet. Olika hybridformer har också växt fram. Modellerna kan ses dels som en reaktion på varandra och dels som en utveckling av tidigare modeller. De har påverkats av samtiden och de strömningar som då rådde. Systemisk kognitiv medling påverkades tydligt av de rön inom biologi och medicin som rådde under denna period.

Framväxten av systemisk kognitiv medling

Grundtankar till utvecklingen av modellen hämtades framförallt från en grupp systemiska psykiatriker i Milano. De var inspirerade av biologen och filosofen Maturanas teorier om cellers sociala system. Cellen beskrevs där vara i växelverkan med omgivningen, utan att ändra sin identitet.

För att nå förändring enligt det systemiska synsättet behöver medlingen inledas med att "öppna" parternas system för att ny insikt ska kunna skapas. Människor behöver känna att den nya insikten är kompatibel med den insikt som de redan har. Ett centralt begrepp i Milanogruppens teori och praktik är olika frågetyper, som är avsedda att skapa reflektion. Milanogruppen inspirerade även Karl Tomm och Tom Andersen, som utvecklade och beskrev den reflekterande dialogen.³

Även John Haynes tog avstamp i systemteori. Haynes var psykolog och har praktiserat, utbildat och bedrivit policyarbete inom familjemedling under flera decennier. Haynes började arbeta med familjemedling efter att ha hjälpt några vänner efter en svår skilsmässa i mitten av 1970-talet. Han använde till en början en praktisk, intuitiv medlingsstil. Med tiden strukturerade han sin modell. Den systemisk transformativa medlingen kallades före 1993 Haynesmodellen och därefter Milanomodellen. Det finns ett stort antal videor som beskriver hur medlingen går till.⁴ Dessa videor finns tillgängliga bland annat via YouTube.

Larry Fong, också psykolog, bidrog till att utveckla den systemisk kognitiva modellen bland annat med betoning på olika frågetyper. Fong har också producerat ett antal filmer där han bland annat betonar vikten av att parterna känner trygghet innan problemlösningsfasen påbörjas. Fong poängterar betydelsen av framtidsfokus och parternas beskrivning av sitt önskade läge.⁵

Den systemiska processen fick kritik för att sakna känslomässig inlevelse. Kritiken bemöttes med resonemang om att starka känslor existerar men det är genom logisk reflektion som parterna hittar en lösning. De olika frågetyperna, främst de cirkulära frågorna, anses skapa självinsikt hos parterna. Målet är att skapa klarhet hos parterna genom externaliserande och dekonstruerande frågor. Via externalisering separeras problemet från personen, och via dekonstruktion sker analys med syfte att hitta underliggande strukturer. Frågetyperna beskrivs närmare längre fram i dokumentet.

Grundtanken med systemisk kognitiv medling

Medlingen sker genom insamling av data, utveckling av hypoteser och prövande av hypoteser. Systemisk kognitiv medling anses vara en utveckling av faciliterande medling, och vara problemlösande till sin karaktär. Konflikten ses inom systemisk kognitiv medling som en kris i interaktionen.⁶

---

³ Tomm K. (2013)

⁴ Haynes J. (1994)

⁵ Fong L. (1993)

⁶ Norman J. och Öhman L. (2011)

Medlingsstilen bygger på systemteori där problem ses i sin helhet och samverkan mellan olika delar i systemet ses som betydelsefullt. Parternas agerande anses bottsna i deras tidigare erfarenheter och deras sociala kontext. Även parternas kognitiva förmågor är centrala. Medling betraktas som en logisk process där parterna enas om vad som kan förhandlas om, och sedan genom medlingens struktur får stöd att nå målen. Tänkandet påverkar hur parterna tar emot, processar och lämnar ut information. Strukturen under medlingen hjälper parterna att fokusera på, och uppnå sina mål.

Medlingen startar med att undersöka parternas mål och strategier och övergår sedan till att lösa problem. Medlaren uppmärksammar känslor, men undviker att arbeta med dem, därför att det inte ses som fruktbart att fastna i dem. Det anses viktigt att inte blanda ihop psykoterapi och medling. Inom den systemisk kognitiva medlingen betonas att medling har ett annat upplägg samt andra verktyg och mål än psykoterapin. Terapeutiska verktyg kan ibland användas vid korta, enskilda samtal men medlingen i sig anses vara en problemlösande process åtskild från terapi.⁷

Medlingen kan förbättra relationen utan att medlaren direkt arbetar med den. Medlaren skapar en kommunikativ och strukturerad miljö med syfte att kunna finna lösningar, vilket gör det lättare för parterna att samarbeta även framöver. Genom att stärka förmågan till problemlösning förbättras relationen.

Medlarens roll

Medlaren ansvarar för processen och parterna för innehållet i medlingen. Medlingen har hög grad av struktur och medlaren är mycket aktiv. Medlaren arbetar med att förflytta parterna från det känslomässiga till det förnuftsbaseade, och från dåtid till nutid och vidare till framtid. Medlaren ses som en omriktningsspunkt, vilket innebär att kommunikationen sker till största delen via medlaren.⁸

Medlaren använder strategiska frågor för att klarlägga parternas syn på situationen och bidra till reflektion. Denna distans till egna antaganden bidrar till att skapa förändring av attityder och beteenden. Målet är att hitta en överenskommelse som tillgodoser alla inblandades behov.⁹

Parternas antas komma till medlingen med sin egen bild av konflikten. Denna bild går ofta ut på att den andre parten har brister och att konflikten löses genom att den andra ändrar sitt beteende. Medlarens roll är inte att få fram en "sann" bild genom det frekventa frågandet. De strategiska frågorna antas istället bidra till utveckling av parternas tänkande. Parterna kan lösa sin konflikt, först när de blivit eniga om vad konflikten handlar om.

Under medlingen är det centralt att medlaren visar respekt för båda parter och undviker att fastna i en parts beskrivning av problemet eller förslag till lösning. Istället ska medlingen bidra till att parterna hittar en ny, gemensam definition av problemet. Medlaren väljer vilken part som ska inleda samtalet, och vilket ämne som ska ses som det centrala. Problem som identifieras som perifera lämnas åt sidan. Medlaren bör hela tiden reflektera över sin roll och ses som en del i systemet. Även medlaren behöver ha perspektiv och distans till sitt eget agerande.¹⁰

Neutralitet

Inom systemisk kognitiv medling ses inte medlaren som objektivt neutral. Istället innebär en förståelse av neutralitet att medlaren förhåller sig reflexivt till sig själv i rollen som medlare, och ser sin egen del i systemet. Medlaren har till uppgift att ständigt reflektera över sin roll i processen och göra avvägningar mellan olika intressen. Medlarens tekniker såsom urval av frågor, fokusområden med mera anses inte kunna vara helt neutrala.

---

⁷ Haynes J., Haynes, G. och Fong, L. (2004)

⁸ Boserup H. (2014)

⁹ Haynes J., Haynes, G. och Fong, L. (2004)

¹⁰ Haynes J., Haynes, G. och Fong, L. (2004)

Medlaren strävar efter att stödja båda föräldrarna att tillvarata barnets intressen, utan att medlaren styr vilka dessa intressen är. Medlaren reflekterar över alla parter (inklusive sina egna) intressen. Det har till syfte att skapa ömsesidig förståelse. Medlaren reflekterar över sin roll, både före, under och efter medlingen. Medlingen planeras på ett strukturerat sätt för att åstadkomma denna dynamiska form av neutralitet.¹¹

Struktur, genomförande

Upplägget av medlingen baseras på vilken hjälp som parterna önskar och på deras förmåga till problemlösning. Medlingen genomförs i cykler, där sakfrågorna förhandlas var för sig. Varje gång ett problem som kan förhandlas inom ramen för medlingen identifieras, startar en ny cykel. Medlingen börjar med en överenskommelse om mål. Därefter bryts parternas positioner ned till områden att kommunicera och göra överenskommelser om. En gemensam idealbild skapas. Parterna skapar själva lösningar utifrån de tidigare formulerade kriterierna. Medlaren ger stöd i att komma förbi positionerna genom att undersöka vilken mening och vilka behov som ligger bakom positionen.

Medlingsprocessen som beskriven av Hans Boserup i boken *Six Ways in Seven Days – Special Part of the Mediation Process*¹²

1. Problem presenteras.
2. Medlaren samlar in information.
3. Medan insamling av information sker, stannar medlaren upp när ett problem passerar för förhandling.
4. Medlaren samlar ytterligare information för att få en gemensam kontext.
5. Val av förhandlingsområden.
6. Förhandling om det identifierade problemet sker inom kontexten parterna har kommit överens om.
7. Efter denna cykel, fortsätter medlaren med nästa problem som är lämpligt för förhandling och ny cykel upprepas.
8. Parternas förslag sammanfattas, och med denna grund, kan parterna ingå avtal.

Inom den systemisk kognitiva medlingen finns ett antal grundprinciper: som särskilt kännetecknar denna medlingsmodell:

Jämbördiga parter

Ett grundläggande förhållningssätt är ömsesidighet/jämbördighet (på engelska mutualizing), att båda parternas uppfattning av verkligheten ses som aktuell och att de har ett gemensamt intresse av att lösa konflikten. Medlaren har att noga se till att båda parter får komma till tals på ett likartat sätt under processen, och att de frågor som ställs inte ger stöd för enbart en av parternas verklighetsuppfattning. Den part som inte inleder samtalet får stöd av medlaren att inte svara direkt på den andra partens beskrivning, utan istället försöka ge sin egen bild av situationen. Det är viktigt att begränsa den inledande partens problembeskrivning. Stor del av tiden under medlingen kommer annars att handla om den inledande partens uppfattning av situationen.¹³

Normaliserande

En annan utgångspunkt är normaliserande, att parternas situation inte är ovanlig eller konstig, att problem liknande deras går att lösa. Det skapar hopp om att en framtida lösning är möjlig.

---

¹¹ Midgley, G. och Pinzón, L. (2013)

¹² Boserup H. (2007)

¹³ Cobb S. och Rifkin J. (1991)

Framtidsfokus

Framtidsfokus är ytterligare ett centralt fundament som riktar energi mot det som går att förändra. Det är i framtiden möjligheten till lösningar finns. Fokus ligger på att lösa problem, inte att beskriva dem i detalj. Medlingen startar med kartläggning av nuet men övergår därefter till framtiden. Parterna får stöd att i lämna tidigare misslyckade försök för att istället hitta nya framtida möjligheter. Ett undantag är om parterna har inslag av fungerande samarbete sedan tidigare. Medlaren kan fråga efter om parterna stött på liknande svårigheter tidigare, och hur de då löste dem. Denna erfarenhet kan användas som en modell för kommande problemlösning.

Omformulering av roller

Parterna får stöd av medlaren att omformulera sina roller, att lämna parförhållandet och fungera som medföräldrar. Om en part hänger kvar vid rollen som sårad eller kränkt kärlekspartner så ger medlaren istället utrymme till denne i rollen som förälder. På så sätt ökar graden av konstruktiv interaktion mellan parterna, vilket möjliggör överenskommelser.

Skapa en produktiv miljö

Öppningen av medlingen ses som särskilt viktig. Det är här medlaren sätter tonen för samtalet och kan skapa en produktiv miljö.¹⁴ Medlaren analyserar parternas förhandlingsstrategier och stödjer parterna att utveckla färdigheter som hjälper dem att nå sina mål. Beskrivningen av problemen hålls ganska kort och saklig. Parterna ombeds berätta om sina mål och förhoppningar med medlingen. Medlaren behöver säkerställa att båda parternas berättelser ges lika utrymme och uppmärksamhet.

Språk och agerande

Medlaren ringar genom olika frågetyper in de centrala frågeställningarna. Att fokusera på frågor ändrar även riktningen på tänkandet genom att en mer logisk del av hjärnan aktiveras. Medlaren hjälper parterna att lämna sina positioneringar och definitioner av problemen och uppmuntrar till gemensam problembeskrivning. Via sitt språk och agerande skapar medlaren trygghet för parterna när de ändrar inställning. Genom att agera som kommunikativ förebild lär medlaren parterna att förhandla. Fokus ligger på vad parterna önskar uppnå. Medlaren använder ofta sig själv för att ändra riktningen av energin i samtalet. "Låt se om jag förstått...? "Berätta för mig..." Medlaren omdirigerar på detta sätt anklagelser mellan parterna och använder sig själv som buffert/mellanhand.¹⁵

Summering, omformulering och sammanfattning

Medlaren arbetar med summering, omformulering och sammanfattning. *Summering* sker på ett strategiskt sätt genom att användbara delar av parternas berättelse uppmärksammas. Känslouttryck ses i allmänhet inte som användbara. Fokus ligger på fakta, parternas mål och strategier. Summeringarna är först prövande, öppna och undersökande. Allteftersom parterna hittar en gemensam problemformulering kan medlarens summeringar bli mer koncisa. Via *omformuleringar* ges parterna möjlighet att antingen utveckla eller korrigera medlarens beskrivning. Detta skapar klarhet, distans till egna tankar och utrymme för reflektion. Syftet är att nå en gemensam problemdefinition. Innan själva förhandlingen om sakfrågorna påbörjas *sammanfattas* parternas problem i en kontext. Det finns ofta vinster med att återknyta till de mål som partens inledningsvis angett.

Identifiera, prioritera och avgränsa ämnen

Under förhandlingsfasen behandlas frågorna var för sig. På så sätt byggs en helhet bestående av dellösningar upp. Förhållandet mellan de olika delarna behöver synliggöras under medlingen, så att helheten blir funktionell för parterna. Medlaren styr så att parterna inte talar om flera olika kontexter samtidigt. Medlaren hjälper parterna att identifiera, prioritera och avgränsa ämnen som ska förhandlas.

¹⁴ Haynes J., Haynes, G. och Fong, L. (2004)

¹⁵ Boserup H. (2014)

Klargörande frågor

Medlaren arbetar med olika frågetyper för att skapa klarhet hos parterna. Klarheten gäller både parternas kontext och vad de kan förhandla om. Det är centralt att medlaren lyssnar aktivt för att kunna ställa relevanta följdfrågor och få fram samstämmighet mellan det sagda och det hörda. Frågorna är avsedda att skapa reflektion- med syfte att få fatt på nya lösningar och utvidga parternas förståelse för den kontext där problemet existerar.¹⁶

Karl Tomm beskriver fyra olika frågetyper i *Systemisk intervjumetodik*¹⁷:

1. Linjära frågor – med syfte att utreda
2. Cirkulära frågor – med syfte att utforska
3. Strategiska frågor – med syfte att korrigera
4. Reflexiva frågetyper – med syfte att underlätta

Cirkulära frågor

Inom systemisk kognitiv medling fokuserar man framförallt på *cirkulära frågor* för att skapa reflektion, varför dessa beskrivs särskilt i detta dokument. De cirkulära frågetyperna utvecklades av det tidigare beskrivna Milanoteamet. Dessa frågor är avsedda att utforska situationen/ problematiken och hjälpa parterna att hitta alternativa förhållningssätt. Målet är att stödja parterna att få en bild av sin egen interaktion som i sin tur visar på mönster i deras relation och kommunikation. Med hjälp av denna bild kan sedan parterna gå mot en interaktion som stämmer bättre överens med deras mål.

De cirkulära frågetyperna beskrivs i boken *Familjeterapins grunder*¹⁸ och består av fyra olika kategorier:

1. *Triadiska frågor* har till syfte att skapa självreflexivitet och inlevelse. Ett exempel är: "Vad tror du X upplevde då du..."
2. *Skillnadsfrågor* tydliggör skillnader, likheter och kan bidra till att skapa balans. Ett exempel är: "Vilken är skillnaden mellan hur mamma och pappa..."
3. *Översättningsfrågor* visar samband mellan tanke, känsla och handling. Ett exempel är: "Hur visar X att han är ledsen?"
4. *Hypotetiska frågor* kan skapa begriplighet och sammanhang. De innehåller ofta vad, om och hur. Ett exempel är "Hur tror du att ert samarbete kommer att se ut om ett år?"

Jämförelse med transformativ medling

Inom både transformativ och systemisk kognitiv medling är "empowerment och recognition" viktiga begrepp. Vägen dit ser däremot olika ut. Inom systemisk kognitiv medling förbättras relationen främst genom att medlingen skapar en miljö för lösningar.¹⁹

Den trygga och produktiva miljön möjliggör samarbete. Det förbättrade samarbetet underlättar i sin tur parternas relation. Även om inte huvudsyftet med medlingen är att utveckla föräldrarnas relation till varandra blir det något av en välkommen bieffekt. Inom den systemiska kognitiva medlingen är skiljelinjen mellan terapi och medling tydlig.

Lite kortfattat kan sägas att i den transformativa medlingen arbetar medlaren med att utveckla förmågan till problemlösning via förbättring av relationen. I båda medlingsmodellerna uppfattas parternas relation som viktig, men modellerna förhåller sig på olika sätt till denna.

---

¹⁶ Ibid

¹⁷ Tomm K. (2013)

¹⁸ Lundsby M. m.fl. (2010)

¹⁹ Boserup H. (2014)

Utveckling

Sedan den systemisk kognitiva medlingen introducerades under 1980-talet har ny kunskap tillkommit och samhällsstrukturerna är förstås också förändrade. Allt detta påverkar även utvecklingen inom medling. I detta avsnitt ges några exempel på sådan kunskap som angränsar till/har relevans för den systemisk kognitiva medlingsmodellen.

Samtiden, metoder och modeller

Medlare är olika följsamma till modeller och många använder flera olika modeller beroende av konfliktens karaktär och parternas situation. Medlare tolkar och utövar modeller utifrån sin personliga bakgrund. Medlaren förändrar konfliktens dynamik genom sitt sätt att förhålla sig; genom struktur, engagemang, medkänsla, mål, färdigheter, värderingar och etik. Det saknas för närvarande forskning som styrker att en viss modell ger bättre resultat. De flesta medlare använder en primär modell som stöd för att avväga nästa steg under medlingen.²⁰

Fokusområden i samhället påverkar också medling. Strukturerade metoder för samtal med barn vid medling (exempelvis Child Inclusive Mediation) har skapats.²¹ Även stöd för screening, bedömning och bemötande då våld i nära relation har förekommit har utvecklats efter att dessa områden har belysts (exempelvis SAFer Mediation Discussion Guide)²²

Metoder för samtal och frågetyper är också ett område där utveckling skett. Gerry O'Sullivan beskriver i S Questions model tillvägagångssätt för att konstruera frågor som utmanar tänkandet, ändrar perspektiv och möjliggör samförstånds lösningar. Frågorna baseras på kunskap inom psykologi och neurovetenskap och är utformade specifikt för medling.²³

Neurovetenskap

Den snabba kunskapsutvecklingen inom neurovetenskap kommer till nytta även vid systemisk kognitiv medling. Det är främst begreppet recognition (erkännande), som används inom flera medlingsmodeller, som fått en djupare innebörd. I till exempel SCARF-modellen, som introducerats av David Rock vid NeuroLeadership Institute, betonas de mänskliga behoven av trygghet, tillhörighet och rättvisa för att kunna samarbeta. De grundläggande begreppen står för: *status* - att bli sedd (ex som förälder), *förutsägbarhet* - vetskap om vad som ska hända, *autonomi* - att ha möjlighet att påverka, *samhörighet* - känsla av tillhörighet och trygghet med andra samt *rättvisa*. Genom att optimera dessa faktorer kommer, enligt denna modell, parternas samarbetskapacitet att öka.²⁴

Mentaliseringsteori

Mentalisering handlar kortfattat om att kunna se sig själv utifrån och andra inifrån. Mentaliseringsteori ger en bakgrund till ett perspektiv på det egna tänkandet som den systemisk kognitiva medlingen förespråkar, bland annat genom de cirkulära frågetyperna. Mentalisering kan fungera som verktyg för att underlätta kommunikation.²⁵

Det kognitiva perspektivet

Det kognitiva perspektivet inom familjemedling har vidareutvecklats av bland annat Bill Eddy, advokat, terapeut och familjemedlare, inom ramen för metoderna *New Ways for Families* och *New Ways for Mediation*. Dessa metoder innefattar strukturerade processer där föräldrar med hög konfliktnivå får guidning att lära sig nya färdigheter, lämna rigida positioner och börja lösa problem. Medlingen bygger

²⁰ Kressel K. (2013)

²¹ McIntosh J., Wells, Y., och Young, C. (2008)

²² Davis G., Frederick L. och Ver Steegh N. (2019)

²³ O'Sullivan G., (2018)

²⁴ Ringleb A. och Rock D. (2013)

²⁵ Bateman A. och Fognagy P. (2019)

på kunskap om hur människor i intensiva konflikter fungerar och hur den dynamiken bäst kan hanteras under medlingen för att parterna ska kunna nå överenskommelser.²⁶

---

²⁶ Eddy B. och Lomax M. (2021)

Förslag till diskussionsfrågor

Är det något från den systemiska kognitiva modellen som ni redan använder i samarbetsamtal?
Vilka styrkor respektive utmaningar ser ni i modellen?
På vilket sätt bidrar den tydliga strukturen under medlingen till parternas kapacitet att lösa problem?
Finns det några nackdelar med att inte uppmärksamma den känslomässiga sidan av konflikten?
Hur kan det systemiska perspektivet med fokus på social kontext bidra till att barnet synliggörs under medlingen?
I vilka situationer anser ni att det kognitiva/mentaliserande perspektivet kan komma till nytta?

Referenser

Offentligt tryck

EU-kommissionen *Den europeiska uppförandekoden för medlare*, 2004.

Litteratur

Bateman A. och Fognagy P. *Handbook of Mentalizing in Mental Health Practice*. American Psychiatric Association Publishing, Washington; 2019.

Boserup H. *Mediation- Six Ways in Seven Days: Special Part of the Mediation Process*. DJOF Publishing, Köpenhamn; 2007.

Boserup H. *Mikrostyrning i mediation*. Akademisk avhandling, Uppsala Universitet; 2014.

Eddy B. och Lomax, M. *Mediation High Conflict Disputes; High Conflict People in Legal Disputes*. HCI Press, Scottsdale; 2021.

Hareide D. *Konfliktmeding*. Studentlitteratur, Lund; 2006.

Haynes J., Haynes G. och Fong L. *Mediation – positive Conflict Management*. State University of New York Press, 2004.

Haynes J. *The fundamentals of Family Mediation*. State University of New York Press, 1994.

Larsson L. *Medling med Nonviolent Communication*. Friare Liv, Svensbyn; 2018.

Lundsbye M. m. fl. *Familjeterapins grunder*. Natur och Kultur, Stockholm; 2010.

Norman J. och Öhman L. *Medling och andra former av konflikthantering*. Justus förlag, Uppsala; 2011.

O’Sullivan G. *The mediator’s toolkit. Formulating and asking questions for successful outcomes*. New Society Publishers, Gabriola Island; 2018.

Ringleb A. och Rock D. *Handbook of NeuroLeadership*. Createspace Independent Publishing Platform, Scotts Valley; 2013.

Tomm K. *Systemisk Intervjumetodik. En utveckling av det terapeutiska samtalet*. Studentlitteratur AB, Lund; 2013.

Tidskrifter

Cobb, Sara och Janet Rifkin, *Practice and Paradox: Deconstructing Neutrality in Mediation* (Law & Social Inquiry, 16 (1), 1991).

Davis, G., Frederick, L, Ver Steegh, N. *Intimate Partner Violence and Mediation*, (American Bar Association Magazine spring 2019).

Fong, Larry. S. *New paradigms in mediation. Thinking about thinking*. (Mediation Quarterly 10(2), 1993) 209-212.

Kressel, Kenneth. *How do mediators decide what to do? Implicit schemas of practice and mediator decisionmaking* (Ohio State Journal on Dispute Resolution 28 (3) 2013).

McIntosh, Jenny, E., Wells, Y.D. och Young, C.M *Child-focused and child-inclusive Family Law dispute resolution. One year findings from a prospective study of outcomes*. (Journal of Family studies, 12 (1), 2008) 8-25.

Midgley, Gerald och Pinzón, Luis, A. *Systemic Mediation: Moral reasoning and Boundaries of Concern*, (Systems Research and Behavioral Science 30(5), 2013) 607-632.